

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 34
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refușă. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

La Baia-mare!

Sibiin, 5 August n.

Încă două-trei zile, și membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” vor fi întruniți în Baia-mare, în părțile cele mai espuse ale românismului, unde vor avea nu numai să asculte și să iee „la cunoștință aprobătoare” raportul comitetului asupra activității sale de la ultima adunare generală până acum, ci și să dea — directivă factorilor puși la conducerea acestei prime societăți culturale a româniei din patrie, în ce privește complexul acțiunilor menite să promoveze, barem cu un pas înainte, mărețul scop contemplat de marii înființatori ai Asociațiunii: *cultura poporului român*.

Accentuăm a nume partea acăsta din problema Asociațiunii, *cultura poporului român*, pentru-că — după părerea noastră, — pe acăsta parte ar trebui să pună Asociațiunea pondul principal, lăsând „unificarea limbii literare” și reglementarea „ortografiei” în grija forului singur competent în acăstă materie, în a societății savanților nêmului nostru: Academia Română, care conform situației sale, conform mijloacelor ce i stau la dispoziție și conform menirei sale nu are să se ocupe de altceva, de cât de știință și — în cadrele științei — și de problemele tôte câte aparțin limbii și literaturii române, rămânându-ne nouă destul de mulțămîtorea problemă de a popularisa, a răspândi la tôte straturile poporului *dragostea de carte* și prin acăsta nismunța spre luminare, din care apoi urmêză de sine și celelalte inherențe spiritului luminat, întră cari și bunăstarea și în consecuență puțința de a sprigină nismunțele culturale ale Asociațiunii.

Și e mult de lucrat în direcțiunea acăsta! Căci cine va nega ôre, că dragostea de carte, gustul de cetit nici pe a suta parte nu a pêtuns încă în straturile poporului, nici chiar după activitate de atâtea zeci de ani a Asocia-

țiunii, — abstragând de la celelalte instituțiuni cari asemenea au să lucreze în acăstă direcțiune?!

Ceea-ce nu s'a putut realiza deplin însă până acum, trebuie să realisăm de-acî înainte, rezervată fiind cea mai frumoasă parte de activitate în acăsta privință „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Ear' pentru-ca Asociațiunea noastră să pôtă satisfăce acestei meniri, are lipsă — de solidaritatea în acțiune din partea tuturor membrilor ei.

... „Asociațiunea noastră în acăstă adunare... proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural” — zisese dl Alexandru Mocsonyi (acum presidentul Asociațiunii) în magistralul discurs prin care în adunarea de la Lugoj din 1896 răspunsese discursului de deschidere a adunării, rostit de presidentul de atunci al Asociațiunii. De la datul acelei memorabile adunări au trecut șapte ani, restimp destul de considerabil pentru-ca principiul solidarității atunci proclamate să fi putut arăta și fructe în activitatea Asociațiunii, fructe mai abundante și mai salutare de cât puțințele câte le-a realizat de atunci și până acum. Adevêrat, că lungimea rêstimpului, pe lângă rēgazul de a lucra, unora le mai dă și prilejul de a perde din vedere angajamentele luate, potrivit-li-se unora ca acestia numai în partea slabă a lui strămoșescul „memor esse solet” devenit proverbial în traducerea „*fine minte*”.

Nu reflectăm acum, și nici nu acesta e prilejul potrivit pentru a lua în revistă multele atacuri — cu rost și mai ales fără rost — date asupra comitetului Asociațiunii în anumite organe de publicitate în anii din urmă, pentru-că atât comitetul, cât și membrii de bun simț ai Asociațiunii sunt în clar cu îndemnul din care emanau atacurile acelea. Credem însă a fi în interesul bine înțeles al Asociațiunii să fixăm unele repășiri din comitet și secțiuni, făcute în timpul recent, provenite din — uitarea principiului de solidaritate, atât de necesară deosebi în

activitatea Asociațiunii. Fixând acestea acum, în prējma adunării generale, ne exprimăm totodată speranța, că cei repășiti, dar' chiamați a face parte din aleșii Asociațiunii, în fața principiului de solidaritate în munca culturală a ei, proclamat întră entusiaste ovațiuni și aplause în adunarea generală de la Lugoj, vor pune în plan cât mai ascuns celelalte considerațiuni — pôte de sentiment, pôte de cine știe ce altă natură particulară, și și vor pune de nou cunoștințele și forța de muncă în serviciul Asociațiunii și prin ea în serviciul poporului.

Astfel întruniți în dragoste și bunăînțelegere frățescă, membrii adunării de la Baia-mare prin hotărârile ce vor lua să confirme cât mai mult cuvintele exprimate de prof. Vlădescu sub impresia adunării de la Lugoj: „Noi cesti din România liberă am puté învăța de la frații de dincolo: cum trebuie să fie condus și datat un popor la viêtă solidară, fructiferă și culturală”.

Cu acăstă dorință salutăm adunarea de la Baia-mare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, dorindu-i cel mai desêvêșit succes.

În chestiunea mituirilor.

Opiniunea publică e tot agitată încă și alarmată de chestia mituirilor din parlament. Ar voi să cunoscă adevêrul, dar' nu l cunôște.

Nu știm nici astăzi cu nimic mai mult de cât am știut din primul moment, adevărat, că guvernatorul din Fiume, contele Szapary, a făcut pe propria socotélă încercările de mituire, cu ajutorul lui Dienes, care e fugit în străinătate.

Se pôte deci că acesta e adevêrul, și nimic mai mult. Încercări s'au făcut însă și se mai fac, pentru a scôte vinovat și guvernul, mai bine zis pe șeful guvernului, pe contele Khuen-Hedervary.

Între cei mulți ascultați până acuma din partea comisiunii parlamentare, în-

sărcinată cu eruarea adevêrului, s'au aflat adevă și de aceia, cari au făcut fasiuni agravatôre pentru prim-ministrul țerii, dar' în urmă s'a dovedit, că spușele lor sunt informațiuni culese de pe stradă, ori dictate de propria lor fantatie. Nu corêspund adevêrului.

Luni, în ședința de după amiază ajuns la rînd, pentru a fi ascultat, prim-ministrul țerii, contele Hedervary. Atitudinea sa în fața comisiunii și declarațiunile făcute, au putut convinge pe tôte membrii din comisiune, că într'adevêr șeful guvernului țerii nu e amestecat în acăstă odiôsă afacere. Contele Hedervary a declarat în modul cel mai categoric, că de încercările de mituire n'a știut absolut nimica, n'a eserciat nici o influință asupra contelui Szapary, ca să le pună la cale, nu l'a încurajat, și cu atât mai puțin a cooperat la făptuirile lui. A accentuat apoi prim-ministrul că nici odată în lunga sa carieră pe terenul vieții publice nu s'a folosit, nici față de singuratici, nici față de presă, de arme, pe cari nu le-ar fi putut justifica.

La o întrebare pusă, contele Hedervary a răspuns, că n'a stat în atingere cu nici una din persônele implicate în afacerea acăsta, și e gata a înțări tot ce a spus cu cuvêntul seu de onôre. Socialistilor nu li-a făcut nici o promisiune.

Tot atât de importante, ca declarațiunile prim-ministrului, sunt și declarațiunile contelui Andrássy Gyula, făcute eri, Marți, în fața comisiunii. A spus contele, că era de față când prim-ministrul Hedervary a primit știri, că contele Szapary e inscenatorul mituirilor, și ministrul-president a rămas consternat de noutatea acăsta. A fost apoi de față și atunci, când contele Szapary a venit la ministrul-president și plângend l'a rugat de ertare, pentru-că a stricat atât de mult cauzei pe care voia să o ajute. Impresiunea câștigată a fost deci aceea, că contele Szapary într'adevêr pe propria socotélă a făcut, într'un moment de nescotință, aceea ce a făcut.

FOIȘORĂ

Dan căpitan de plaiu.

De I. Manliu.

(Urmare).

— Într'o clipă Ursan își trecu un paloș pe după șerpar și puse gluga întră umeri și eși afară cu Dan. Așteptară câțava vreme afară, dar' Fulga nu se mai întorcea. Atunci o neliniște îi cuprinse pe amândoi. „Să nu i-se fi întemplat ceva, — calul era prea sêlbatic”, îi zise Dan. — „Cât despre asta n'am frică; numai altceva să nu fi pătît”, răspunse Ursan, și scôse un buciun și suflă cu putere. Nu se stînsă bine rêsunetul buciunului și un depărtat tropot de copite se aude, apoi un nor gros de praf se vede înaintând ca un nor furtunos, și în câteva clipe Fulga sosește cu armăsariul plin de spume. Dintr'o săritură ușoră se dete jos și zise: „Tată; iată armăsariul ce ți trebuie! Se chiamă Șoimu, și ca fulgerul va rêsbi printră dușmani. Vai de còstele celui ce va cădê sub picidrele lui!”

Întreaceea Fulga întră earăși în staul și eși călare pe un cal alb ca zăpada.

— „Ce faci Fulga?” — o întrebă tatăl ei. „Voiu să mi botez paloșul cu sânge tătarec, alături cu voi”, răspunse ea. „Nu,

Fulga, rêsboiul nu e pentru femei; tu rămâi aci, ca să păzești averea, zestrea ta. Apoi o îmbrățișă și zise: „Să ne vedem cu bine!”

— „Să vê întorceți cu isbândă!” răspunse Fulga, și o lacrimă îi curse pe fragedu-i obraz.

Odată încălecați, Dan și Ursan își scot căciulele, își fac cruce și pleară în săltate. Ori-cine i-ar fi vêdut în față în momentul plecării, s'ar fi cutremurat. Dan se schimbases cu totul; trupul i-se îndreptase ca prin farmec; de sub genele-i stufoșe eșiau fulgere, pe fruntea lui încreșită se lăsase pare-că un nor negru, amenințator. Ca și dinsul, Ursan avea o înfățișare fiorôsă. Privirile-i posomorite și aspre sburau ca gândul lui, departe, în vârtejul luptei; din când în când mâna lui strîngea și mișca buzduganul pe lângă burta calului, ear' acesta își îndoia sborul. Astfel înaintau ei tăcuți în mijlocul nopții tăcute, lăsând în urma lor urme adânci și sgomot de copite. Fulga îi urmărit cu privirea până ce se făcură nevêduți după marginea orizontului. O bufniță trecu atunci în sbor peste casa lui Ursan tipând a môrte, ear' cănele „Arapul”, credinciosul păzitor al hergaliei, își ridică botul în sus și scôse trei urlete jalnice.

Înima Fulgii se strînsă... o neliniște o cuprinse. „Cine știe”, gândia dînsa, „ce pôte

să i-se întemple tati în luptă! Aceste semne rele și ochiul stâng ce mi-se bate, nu sunt a bine!” Fulga iubia pe tatăl-sêu cu tôte iubirea și frăgeđimea vîrstei ei tinere; numai pe dînsul îl avea în lumea acăsta, căci muma ei murise de mult, nici nu putea să și aducă aminte de dînsa.

Gândul, că tatăl sêu pôte să môră în luptă, luă stăpânire din ce în ce mai mult peste dînsa, și în cele din urmă ea se hotărî să plece pe urmele lui în prējma luptei, să urmărească cu ochii mersul luptei și să i sară într'ajutor, dacă l'ar vedé în primejdie. Curajoșă fată zăvorî bine ușile casei, duse nutreț cailor și legă cănele lângă intrarea staulului. Apoi încălecă pe calul ei iubit, pe Hulub cel alb ca zăpada.

În urma ei cănele se sbătea în lanț, se urca cu labele pe gard și urla plângător. Fulga însă nu se uita îndêrêt, ci pleca hotărîtă înainte pe urmele de petcôve lăsate în pământ ca o largă cărare de copitele cailor lui Dan și Ursan. Era una din acele frumoșe nopți de tómnă, în care luna pare-că nu vrea să se scobóre de pe înălțimea bolți cerești, ci, pierdută în gânduri, privește cu drag peste pământul care dôrme într'un somn adânc, învêlit într'un vêl străveđiu, țesut din raze argintii și chindisit cu fel de fel de

flori și fluturi albi și negri, verđi și albaștri, galbeni și aurii. E ciasul când în visurile cele bune, închipulri de îngeri se scobôră din ceriu pe aripile lor subțiri și se jôcă împrejurul patului ômenilor curați la inimă, înveselindu-le somnul; când visurile cele rele în formă de draci se ridică din fundul iadului pe negre aripi de liliaci și turbură odihna hoților și a ucigașilor. O liniște și o tăcere adâncă domnește până în panôrele și peșterile cele mai ascunse ale munților. Numai isvôrele murmură încet și riurile mai șoptesc lin. Fiarêre prădalnice datătore se cobôră cu sfîelă printră copacii adormiți. Aerul e rēcôros, dar' nu i-se simte adierea. Nici o frunză nu se mișcă. Pe ramuri păsêrelele se strîng una lângă alta și dorm și ele cu capetele sub aripi mișcându-și ușor pepturile calde. Prin vêzduhul liniștit dôr' stafile încunjurate de mii și mii de mistere se strecôră nevêđute, se lasă ușor pe vîrful ruinelor, printră morminte, pe la rêsșanții și preste apă și fac vrăji și întind curse ômenilor și jôcă și rîd și cântă și plâng. Nimeni însă nu le vede, de cât dôr' câte un căne, care urlă la lună, ori câte o pasêre de nòpte, care este piazză rea trimisă de dînselle ômenilor, spre a i înștiința despre vre-o nenorocire.

(Va urma).

Declarațiunile aceste două, a prim-ministrului și a contelui Andrássy vor fi, credem, decizătoare la formarea judecății opiniei publice în această odioasă afacere. Comisiunea parlamentară continuă de altcum cu ascultările, pentru că s'a anunțat multă lume, care știe câte ceva, și toți vreau să fie ascultați. Astfel comisiunea cu greu își va termina lucrările săptămâna această.

In chestia analfabetismului.

Lucrare cetită în conferența învățătorască din tractul Cojocna.

Educațiunea tinerimii a fost în anticitate și e și în zilele noastre o lucrare care a dat și dă mereu capetelor luminate de gândit, ca să aștepte cari ar fi căile cele mai sigure ducătoare la scopul suprem: de a face pe oameni cât mai buni, mai morali, mai perfecți, mai apropiați de creatorul lor, de Dumnezeu.

Ear' dacă educațiunea a dat și dă în continuu de gândit oamenilor învățați, aceasta e foarte natural, deoarece într'adevăr de la nimic nu atârna mersul înainte spre lumină, ori darea spre întunec, spre nimicire, ca de la felul în care se face educațiunea tinerimii. La Greci scopul principal al educațiunii era realizarea binelui moral — „kalokagathia”. La Romani ținta educațiunii era așa numita „virtus romana”, carea conținea în sine cele mai escelente calități personale ce pot decora pe om, ca: pietas, honestas, liberalitas, gravitas, urbanitas.

A ignora prin urmare scopurile morale-ideale, ce istoria Pedagogiei ni-le pune în vedere pentru educațiune, ar fi un adevărat regres față chiar și de trecut.

Chiar și o înaintare în știință, fiind lipsită de moralitate, nu poate fi considerată ca adevărat și deplin progres. „Înainte de toate trebuie să îndreptăm pe om în privința morală, pentru-că altfel comite cu atât mai multe răutăți cu cât este spiritul lui mai ager.” (Platon).

Istoria trecutului ne spune, că poporul român a fost un popor cu credință tare, cu simțăminte bune, și-a iubit țera și patria, și-a iubit limba și legea; a voit și a făcut bine tuturor după putință, n'a avut însă parte de o cultură corespunzătoare firei sale, și cu știința i-a lipsit și tăria, puterea.

Dreptul de a avea școala noastră poporală ni-l-au adus cele mai recente mișcări europene pentru libertatea națională a popoarelor. Cărțile fiind depozitul tuturor științelor și experiențelor umane, prin cetirea lor dau puternic impuls spre progres. Cetirea este calea vieții practice, prin cetire se completează științele, cărora s'a pus basă în școală.

Deci după cum cetește un popor, așa își va înainta și interesele sale.

Și durere, poporul nostru cetește foarte puțin în comparațiune cu lipsese sale, în comparațiune cu alte popoare înaintate.

Să căutăm deci adevăratele cauze din cari în poporul nostru e un procent așa de mare de analfabeți; cum și de ce mulți dintră cari știu ceti neglijă cu totul în viața practică, ori negă această.

Mulți vor zice poate, că poporul nostru n'are gust pentru cetire, că e indiferent, indolent pentru literatura sa proprie, etc. Alții din contră găsesc cauzele acestea în înșiră conducătorii poporului: în preot și învățătoriu. Se poate; eu unul încă așa gândesc.

E adevărat, că primul factor în educațiune e familia. De aci vine că precum sunt părinții în lucrările și viețuirea lor, așa se fac în urmă și ceilalți membri ai familiei. E știut, că cei mai mulți părinți sunt restrânși a petrece partea cea mai mare din zi afară de familie, ocupându-se cu lucruri necesare pentru susținerea vieții, și în același timp sunt siliți a lăsa copiii lor în mâna sorții, espui de multe-ori influențelor celor mai stricăcioase pentru creșterea lor. Mulți părinți chiar și timpul cât îl petrec în familie nu l' folosesc în interesul bunei educațiuni, ci din contră, dau ei ansă la cele mai nedemne exemple de vorbe urite, de certe și alte necuviințe.

În astfel de împrejurări nu e mirare că ce edifică școala se ruineze familia. Dar' și aici cine poartă vina? Noi înșine.

1. Școala de toate zilele nu se cercetează destul de regulat.

2. Cea de repetițiune aproape de loc.

3. Noi învățătorii acestor școle creștem generațiunile poporului până la o etate destul de fragedă, apoi lăsam copiii în voia sorții și completeze educațiunea cum vor pute.

Dacă un individ încetând de a cerceta școala încetă totodată și a ceti, își rupe legătura cu geniul omenimei și al națiunii, își închide calea pe care s'ar pute ridica la demnitatea omenescă și recade earăși în masa brută a naturii.

4. De aici provine că lipsindu-i încrederea în sine, energia, siguranța în urma ne-deprinderii, și știind că un om cu carte trebuie să aibă și mai mare responsabilitate în anumite afaceri, și pentru ca să scape de ea, — denégă că ar ști și puținul ce i-a mai rămas.

Unii ca învățătorii numai în școală sunt învățători. Un individ care voeste a fi productiv pe terenul culturii, nu poate uita că la noi Românii și cei crescuți au lipsă de învățători și învățatori.

Mulți învățători nu se nădădădă înainta cu timpul prezent. Preparandia însă nu poate produce învățători perfecți în totă privința, ea pune numai fundamentul, dă numai elementele și arată calea pentru înaintarea ulterioară; afară de aceea toate științele se dezvoltă neîntrerupt, pe toate terenurile se fac descoperiri nouă, cari nu ar trebui ignorate din partea aceluia, care e chemat a duce în popor știința și cultura. Învățătorul e dator a fi neîncetat în curentul progresului și cu deosebire în științele speciale sau pedagogice, apoi și în științele universale.

Avem mulți învățători, cari nu au în casa lor un singur ziar. *Folia pedagogică*? Nici nu mai vorbesc; în lipsă de sprigină încetat de a mai apăre! Cum putem să în-suflețim pe alții când noi înșine nu suntem în-suflețiți?..

Nu e destulă solidaritate, nu e înțelegere între noi, ne lipsește unitatea voinței, care face minuni. Orbecăm fiește-care, luptându-ne singuri, sau chiar numai pentru interese momentane, cari sunt contrare binelui general.

Preste tot putem zice că preotul și învățătorul prea mult s'a depărtat de virtuțile glorioase ale străbunilor. La străbunii nostri preotul și dascălul erau adevărați părinți ai poporului, la cari fiii lor suflătești alergau cu încredere în toate nevoile lor. Azi s'au schimbat lucrurile.

Avem, ce e drept, și azi preoți și învățători devotați carierei lor și se și vede efectul; dar' puțin.

Unii preoți și învățători află de bine a nu se dimitte cu poporul, — alții earăși lipsindu-le tactul pedagogic se prea dimit, în cât în loc să i ridice la un nivel mai înalt, devin ei la nivel cu poporul. Calea de mijloc e cea de aur în toate, zice proverbul; noi se nu fim indiferenți față de popor, ci din contră se i cunoștem toate însușirile bune și rele, toate necazurile și durerile lui. Să ne în-suflețim de porturile lui antice, privește-l la muncă și la joc, și de aceea începând să pregătim calea pe care trebuie să mergă.

Spre acest scop se recere o unitate în acțiune:

ad. 1. Bunaînțelegere între preoți și învățători, căci chemarea lor în ultima analiză e una și aceeași, a coolnera la bunăstarea morală-intelectuală, materială și socială a poporului, prin aceea, că se îngrijesc de: Cercetarea regulată a școlii de toate zilele. (Lipsa de manuale în număr corespunzător nu mai poate fi cauză, deoarece Preaven. Cons. archidiecezan prin circulariul nr. 12908 din 22 Novembre 1902 dispune, ca comitetele parochiale să se îngrijesc de această la timp).

ad. 2. Cercetarea regulată a școlii de repetiție. Introducerea ca studiu obligat a „Economiei”, acomodându-se în special după ocupațiunea principală a locuitorilor din respectivul ținut. (Dacă la toate meseriile cei aplicați, pe lângă praxă primesc în școală și teorie, ca cu atât mai mult se se potă perfecțiunea; e natural că economia fiind și ea o meserie, cei aplicați se primescă și aici în-digitarile de lipsă pentru economia rațională), Religionea și Economia formând în școală de repetițiune obiectele principale.

ad. 3+4. Formarea tinerimii adulte în „Reuniune”, unde i-se dă ocaziune și îndemn, ca eșind din școală se se mai ocupe cu cetit și scriind, făcându-i-se totodată cunoscut ce fel de drepturi și datorințe are față de biserică, societate și stat. Aci pricepând și mai bine și mai iute lucrurile, își va mări

cercul cunoștinței și cu această și va mări și încrederea în sine, în puterile proprii, și va mări totodată însuflețirea spre tot ce e frumos, nobil și moral pentru demnitatea omenescă și trecând așa vre-o două decenii se va forma o generațiune, care pe deoparte moștenind virtuțile străbune de la părinții lor, ear' pe de altă parte dându-le deplină tărie și putere de viață prin împodobirea lor cu armele timpului modern, cu științele corespunzătoare individualității noastre, completându-ne tot mai mult integritatea noastră fiică, vom deveni tot mai apropiați de idealul perfecțiunii omenesci.

Constantin Oancea.

Habent papam.

Eri (4 August n.) conclavul în-trunit deja de Sâmbătă a ales succesor al papei Leo XIII pe cardinalul *Giuseppe d'al Sarto*, care în al patrulea scrutinu a întrunit $\frac{2}{3}$ din voturile date.

Sarto e originar din Campagna, fiu de țeran sărac, ajuns la înalta demnitate de cardinal și arhiepiscop (patriarch) al Veneției prin propriile merite. În contrast cu Rampolla și cu Vanutelli, cari încă erau candidați serioși la scaunul papal, Sarto e întruparea preotului modest și simplu, care totă mulțămirea sufletească și-o află în împlinirea chemării sale de părinte sufletească al credincioșilor sei. E om mititel, albit și cam gârbovit de povara anilor (67), dar' foarte înțelept și bun de inimă. Bunătatea și sinceritatea sa mare i-a câștigat mulți amici, cari — eri i-au dat apoi cea mai strălucită mărturie despre considerațiunea și amicitia lor, ridicându-l la cea mai înaltă mărime pământescă în biserica apusenă. — Ce nume și va lua Sarto ca papă, nu se știe încă.

De la Asociațiune.

Ultimul număr (pe Iulie) al revistei „*Transilvania*”, organul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, aduce *raportul general*, adresat din partea comitetului central către adunarea generală din Est-an, care se va deschide Duminecă în Baia-mare. Estragem din acest raport, spre orientarea cetitorilor nostri, următoarele părți:

Onorată adunare generală! Asociațiunea a fost înființată, ca să promoveze literatura și cultura poporului român. În cursul celor 42 ani trecuți a săvârșit o serie întrégă de lucrări, prin cari a căutat să ajungă acest scop, stabilit prin statute.

În rândul prim Asociațiunea a creat stipendii. De acestea era mai multă trebuință. Pe acele timpuri Românii aveau puține fundațiuni, dar' aveau și puțini bărbăți cu carte.

Dată fiind de altă parte sărăcia care mai mulți, ce era mai natural de cât să se creeze ajutoare pentru tineri talentați și cu dor de învățătură? E considerabil numărul stipendiilor Asociațiunii, mai ales având în vedere modestele mijloace de care ea a dispus.

Încei în primii ani a pus basă unei mari biblioteci, care să cuprindă toate produsele literare, apărute în românește. Biblioteca se compune astăzi din un mare număr de cărți și dispune de o colecțiune de ziare, redactate în Transilvania și Ungaria, cum nu se mai află în altă bibliotecă românească, dincăce și poate nici dincolo de Carpați.

Tot în anii dintâi s'a început publicarea revistei „*Transilvania*”. Ori-ce s'ar zice despre această revistă, una este mai pe sus de ori-ce îndoială, că ea cuprinde o bogată colecție de documente și articole de interes istoric, eșite în preponderanță din penna nemuritoriului George Barițiu, și o serie respectabilă de articole instructive. Nu negăm, ea nu a corespuns totdeauna așteptărilor publicului. Dar' care dintră revistele noastre a putut și poate satisface în totă privința?

Dintră toate lucrările săvârșite de Asociațiune cea mai prețioasă este școala civilă de fete, respective internatul împreunat cu acesta. Internatul Asociațiunii este un puternic propagator al limbii românești în clasa noastră cultă.

El a contribuit nespuse de mult și va mai contribui, ca limba românească să-și ocupe

locul ce i compete ca limbă de conversație în familiile și la întrunirile noastre. Acest serviciu, ce internatul Asociațiunii aduce limbii și în consecuență culturii românești, nu se poate prețui.

În cursul anilor Asociațiunea a publicat și premiat mai multe scrieri.

În timpul din urmă s'a pus basă unei „Biblioteci populare”. Din aceasta s'au tipărit deja șese broșuri, toate cu cuprins acomodată trebuințelor poporului nostru de la țară. Ea se va continua, și e speranță, că pe încetul se vor tipări scrieri din toate acele domenii, cari pot interesa și privesc pe poporul țeran. Ne gândim mai înainte de toate la această pătură socială; ea formeză zidul, pe care se razimă celelalte straturi suprapuse.

Asociațiunea a inițiat publicarea „Enciclopediei române”, care se va termina în 2—3 luni. Valoarea acestei lucrări literare a fost recunoscută de toți criticii imparțiali și nepreocupați, ear' utilitatea ei este indiscutabilă.

Comitetul Asociațiunii nu a uitat niciodată, că Asociațiunea a fost creată și spre scopul, ca să cultive literele și științele, să formeze — am pute zice — un fel de academie provincială. Spre acest scop în două rânduri a cercat să înființeze, în sinul seu, secțiuni cu menire specială literară și științifică. Prima încercare n'a reușit; a doua s'a întemplat numai de curând, și rămâne, ca timpul să arete întru-cât anume suntem mai cu noroc.

Asociațiunea a primit sub a sa sprijinire prima expoziție românească, aranjată în Brașov în Iulie 1862. Tot Asociațiunea a luat inițiativa pentru cea mai mare expoziție, ce preste tot au arangiat până acum Românii din patria noastră; înțelegem expoziția frumoasă de la 1881.

În anii din urmă s'a pornit o mișcare, ca — pe lângă biblioteca Asociațiunii — să se întemeieze și un muzeu românesc, care să cuprindă obiecte referitoare la istoria și etnografia noastră. În adevăr, a fost și timpul, ca această idee trup să se facă, deoarece tot mai multe monumente și documente, proprii a împodobii un muzeu românesc, trec în mâni străine, ear' p unele colții vremii le råde, le face să dispară, dacă nu ne grăbim să le adunăm la un loc adăpostit. Spre acest scop și pentru așezarea potrivită a bibliotecii avem neapărată trebuință de un edificiu special, de care va servi proiectata clădire a Casei naționale.

Abstragem de la folosul ce s'a adus culturii românești prin distribuirea a mii și mii de broșuri potrivite, precum și de la unele lucrări mai puțin însemnate. Ne mărginim în fine a constata, că Asociațiunea în tot cursul celor 42 ani trecuți a căutat să adune sub aripile sale tot ce cugetă, simte și vorbește românește în țările coronei ungare. Prin aceasta a născut totodată, ca să împedecă a se depărta în limba și cultura sa Maramureșanul de Bănățan, Ungureanul de Transilvănean, și să realizeze o cultură românească unitară.

În spiritul acestor lucrări a continuat comitetul dvăstră a promova scopurile Asociațiunii și în anul 1903. Despre lucrările acestui an dorim a raporta în cele următoare, conform §-ului 23 din statute.

(Va urma).

Revistă esternă

„Comitet balcanic” în Londra. În Londra s'a constituit săptămâna trecută un comitet, cu scop de a trezi interesul Englezilor asupra sorții popoarelor din Balcani și de a face atență pe Anglia la responsabilitatea ce a luat-o asupra-și în contractul de la Berlin cu privire la chestiunea balcanică. Întră membrii comitetului sunt și: Herbert Gladstone, lordul Edmund Fitzmaurice (publicist, care a călătorit mult prin statele balcanice, pentru a studia situația), episcopul de Worcester, episcopul de Hertford, și alte personalități distinse.

Alianță francecă — spaniolă. Conform unui raport telegrafic dat din Madrid, ministrul-president al Spaniei, contele Villaverde, împreună cu ambasadorul spaniol la Paris, a plecat la San-Sebastiano, unde petrece în vilegiatură curtea regală și unde se află și ambasadorul Francei la Madrid, dl Cambon. Păcerea generală e, că scopul acestei conveniri e subscierea contractului de alianță între Franța și Spania.

Revistă bisericească.

Un act de fundațiune. La sfânta mănăstire *Stănișoara*, pe muntele Coziei, în România, se clădește o nouă biserică de piatră, în locul celei vechi, de cărămidă, care n'a putut rezista vremii și umezelii. Întemplantarea a voit, ca la punerea pietrei fundamentale a acestei biserici să fie de față trei Episcopi și trei Arhiepiscopi (episcopi titulari), toți membri ai sfântului sinod al bisericii autocefale române, cari despre acest rar eveniment au dresat următorul act de fundațiune:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului duh, Amin.

La 5 ale lunii Iulie anul 1903 ziua săptămânii Sămbătă; Noi Gherasim Episcopul Argeșului, Atanasie al Rîmniceului și Pimen al Dunării-de-jos, după o ședere de o lună și cinci zile în sfânta Mănăstire Cozia, unde constituți în comisiune a sfântului Sinod, am cercetat manualele de religie alcătuite conform cu noile programe pentru Seminare, fiind aproape de sfârșitul lucrării noastre și având nevoie de a ne odihni puțin, am plecat la sfântul schit *Turnu*, și de acolo am urcat muntele Coziei prin ale lui poeni desfătătoare și culmi păduroase până la Sfânta mănăstire *Stănișoara*, — în trecut schit al mănăstirii Cozia, — cu adevărat loc potrivit pentru nevoi ascetice și pentru recrearea minții și a corpului, ca unul ce este depărtat de obiceiurile prilejite lumești, plin de frumusețea firei în tot a lor uimitor măreție, așa că sufletul se simte încălzit ca de cărbuni pustnicești, răpit de gânduri duhovnicești și într'aripat de doruri dumnezeiești.

În acest loc, deci, petrecând noi, de Sămbătă seara până la 7 ale acestei luni Iulie ziua săptămânii Luni, Preacuviosul stareț *Nicandru*, protosinelul, împreună cu soborul mănăstirii, însuflețit de rivnă dzească și întărit cu binecuvântarea preasfințitului Episcop Eparhiot, încă de mai înainte având adunat și pregătit o bună parte din materialul trebuincios pentru ridicarea unei biserici de piatră mai încăpătoare și mai măreț în locul celei de până acum, ea era de cărămidă, răpănată de umezeli și vreme, ni-a făcut rugătoare potire a pune chiar noi temelie bisericii cea nouă, tot întru lauda marelui mucenic, purtătorului de biruință *George* și a sfântului Ierarh *Nicolae*.

Dept aceea, încă din dimineața zilei de Luni, dl de *Bona Apoloniu*, măstru-constructor, italian de năm, însemnând locul, a început facerea șanțului, dând întâiu noi câte trei târnăcope cu chiamarea darului și ajutorului lui Dumnezeu cel unul în Treime; tot odată pregătind și piatra de temelie; după săvârșirea Sfintei Liturgii în biserică veche, s'a făcut în prezența noastră sfințirea apei la locul unde urmă a fi pusă temelie, după care vechia biserică, urmând a fi dărâmată s'au mutat înalteze odore, icône și cărțile bisericești în stințele cea mare unde are a se face slujba de toate zilele până la săvârșirea bisericii cea nouă. Deci, săpându-se șanțul în partea de răsărit a altarului bisericii celei vechi, până la o adâncime de 2 metri și jumătate, când totul era pregătit pentru punerea pietrei de temelie, numai iată că sosesc încă trei PP. SS. arhiepiscop *Valerian* Rîmniceanu, *Calist* Y. Botoșăneanu și *Sofronie* V. Craioveanu. Mare ni-a fost bucuria noastră nu numai pentru frățesca mângăiere că ne-am văzut unii cu alții după o despărțire de aproape două luni, ci și pentru-că prin această întemplantare, ca prin o rânduială dumnezească s'a putut săvârși — lucru cu totul rar, mai vârtos în acest loc greu de străbătut — punerea pietrei de temelie a bisericii cea nouă, de către șese arhiepiscop, membri ai Sfântului Sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române.

Prea Cuviosul Stareț, împreună cu Soborul, s'au bucurat asemenea mult de această neașteptată și ne mai pomenită întâlnire, vădând în ea un semn al deosebitei purtări de grijă dumnezeiești, pentru buna sporire a lucrului ce este a se începe.

Toți, deci, dând slavă lui Dumnezeu cel ce pe toate le rânduește spre bine, am mers cu bucurie în psalmi de laude și cântări duhovnicești la locul pregătit, și cu ajutorul a tot puternicului Dumnezeu, am pus piatra de temelie la locul hotărât.

Dee Dumnezeu, ca rugăciunile ce se vor înălța și sfânta jertfă ce se va săvârși

în biserică a cărei temelie am pus, să fie spre milă, viață, pace, sănătate și întru totă buna sporire a tuturor ajutărilor, miluitorilor, binefăcătorilor și ostenitorilor la ridicarea acestui sfânt locaș, a părinților cari viețuiesc în el și pentru apărarea țării noastre, cum și spre iertarea păcatelor tuturor celor mai dinainte adormiți părinți și frați; ca Domnul Dumnezeu să miluiescă pe toți și pe noi, și să ne sălăluiescă întru lumina cea neînserată a Impărăției Sale, Amin.

Făcutu-s'a acest act semnat de noi, de starețul mănăstirii și de măestrul constructor, și s'a așezat în piatra de temelie în zilele Preaînălțatului și de Christos iubitorul Domnului și Regele nostru *Carol I.* în al XXXVIII-lea an al slăvitei Sale Domnii spre vecinica pomenire.

(SS). *Gherasim*, Episcop al Argeșului, *Atanasie* al Rîmniceului, *Pimen* al Dunării-de-jos.

Arhiepiscop *Valerian* Rîmniceanu.

" *Calist* Y. Botoșăneanu.

" *Sofronie* V. Craioveanu.

NOUTĂȚI

Școlar. În ședința de ieri, Marți, a consistoriului arhiepiscopesc au fost primiți la cursul teologic 29 candidați, cari au făcut școlile medii, și examenul de maturitate. Aceștia sunt: *Acilnescu* Pompiliu, *Andrei* Ioan, *Bobes* Stoia, *Boț* Ilariu, *Cioran* Emilian, *Costea* Traian, *Demian* Nicolae, *Dorca* Nicolae, *Duma* Ioan, *Felea* Ioan, *Giurgiuca* Demetriu, *Iancu* Ioan, *Iosof* Victor, *Literat* Valeriu, *Mateiu* Ioan, *Macsiminiam* Vasile, *Mardan* Ioan, *Modran* Toma, *Munteanu* Aureliu, *Muntean* Eugeniu, *Muntean* Nicolae, *Perian* R. Tovie, *Popoviciu* Aureliu, *Pralea* Victor, *Pulea* Romulus, *Spërcher* Stefan, *Stoica* Emilian, *Todoran* Eugeniu, *Trif* Pompeiu.

Alegere de preot. Ni-se scriu următoarele: După o văduvie de preste 35 de ani, acum la stăruința fruntașilor și a dlui protopop *Ioan Teculescu*, sinodul electoral ținut la 13 Iulie a. c. v. cu unanimitatea voturilor a ales de păstori sufletesc pentru comuna *Poiana* cu filia *Găureni* pe dl *Alexandru Băeșan*, abs. gimn. din Brașov și de teologie.

Domnul Dr. Vasile Dan, avocat în Sibiu și vechu membru ajutător al „Reuniunii socalilor români din Sibiu” a dat o nouă și eclatantă dovadă despre dragostea ce o are pentru clasa noastră de mijloc prin faptul, că s'a trecut în șirul pușinilor membri pe viață ai numitei Reuniuni solvind taxa de 50 corone.

Regimentul împăratului. Joi și-a serbat regimentul de dragoni nr. 11 rubicul de 60 ani, de când are ca titular pe M. Sa împăratul și rege *Francisc Iosif I.* Din acest prilej o delegațiune a regimentului jubilar, condusă de colonelul *Pothén*, s'a prezentat la M. Sa spre a 'i interpreta omagiile regimentului și a 'i ruga să primescă sabia, pe care regimentul i-o oferă întru amintirea iubileului. Sabia e un juvaer al săbiilor de *Damasco*, pe o latură a plăcii are inscripția: „Das treugehorsamste 11. Dragoner-Regiment” (Cel mai cu fidelitate ascultător regiment nr. 11 de dragoni), (ar' pe cealaltă placă: „Dem allerhöchsten Inhaber” (Preaînălțatului titular). M. Sa a primit grațios cadoul și expresiunea omagiilor și credinței regimentului, exprimându-și convingerea, că „regimentul esu” va fi cu aceeași credință față de el și „în scurtul timp cât va mai trăi”.

Manevre în văzduh. Nu de mult se vestea din Paris, că *Santos Dumont*, temerarul brazilian, care ajutat de o avere enormă, de mulți ani de-a experimentat cu inventarea balonului dirigibil, și care el singur dăduse toți cari se ocupă cu deslegarea acestei probleme a ajuns mai aproape de deslegarea ei, — și-a perfecționat invențiunea în așa grad, că nu numai în timp de liniște a vânturilor, ci și pe timp de vânt mai slăbuț poate să 'și dirigieze balonul în direcțiile pe cari le voiește: și-a construit un balon „omnibus”, cu forță de a purta prin văzduh 15 persoane. Privitor la invenția lui *Dumont* se telegrafizează acum din Paris, că ministerul de război a acceptat oferta lui *Dumont*, de a 'și pune baloanele sale la dispoziția Francei. În urma acestuia *Dumont* își va transporta baloanele la *Nancy* ori la *Belfort* și le va pune la dispoziția secției aeronautice a armatei, spre a face cu ele manevre în văzduh.

Contra țiganilor vagabunzi. Ministerul de interne al României a dat ordin tuturor autorităților de sub jurisdicțiunea sa, de cuprinsul, că țiganilor vagabunzi nu li-se mai permite intrarea în țară, nici chiar în cazul că ar fi provăduți cu acte de legitimitate. Despre această dispozițiune fiind încredințat și ministerul de externe al monarhiei austro-ungare, și prin acesta și ministerul de interne al țării noastre, cest din urmă a dat zilele acestea un ordin circular tuturor municipiilor, impunându-le să publice opreliștea decretată de guvernul României, să nu mai promoveze la ministeriu conspectele recomandătoare pentru estradarea de paspoarte pe sema țiganilor vagabunzi („ntlevél ajánlati táblázatok”) și să nu mai estradeze țiganilor vagabunzi certificat de trecerea graniței.

Înștiințarea bolnavilor de tuberculoasă. Săptămâna trecută magistratul Vienei a dat ordin tuturor medicilor de pe teritoriul orașului, ca toate casurile de tuberculoasă și de gâci de grumazi (tot tuberculoasă și acesta), cari fiind în stare înaintată pot avea influință înficientă, să le înștiințeze negreșit primăriei.

Despre generalul *Brialmont*, a cărui morțe am fost înregistrată și noi, se scrie, că pe timpul când lucra la marea seu op „Fortărețele Europei” se adresase cu o epistolă și ministeriului de război al Francei, rugându-l să 'i trimită schița câtorva fortărețe, ca să le ție în cartea sa. I-s'a răspuns, că schița fortărețelor fiind secret militar, sub nici o condițiune și într'nici un fel de împrejurări ministerul nu 'i poate împlini cererea. *Brialmont* a luat la cunoștință răspunsul și a lucrat mai departe la cartea sa. Când a fost gata cu ea a răspuns ministeriului frances următoarele:

Mulțămesc pentru răspunsul ce ați binevoit să 'mi dați. V'am incomodat cu rugarea știută simplă din motivul acela, că credeam a fi mai lesă procedură dacă cer direct de la locul competent schițele așlea, de cât să fi comandat la v'ro librărie din *Berlin* cartea cu schițele și descrierea acestai a tuturor cetăților frances. Lucrul acesta l'am făcut numai după primirea răspunsului dtr, și iată, vă trimit și dtr un exemplar din cartea respectivă, ca să aveți adunate la un loc aceste părți ale „secretului militar”.

Mulțămită publică. Dșora *Victoria* Frâncu, fîca fostului vice-comite al *Zaranului*, acum răposat, *Amos* Frâncu, fidanțată în 21 Iulie a. c. cu dl *Dr. George Wilt* sub-inspector, în loc de a anunța prin bilete logodna, a binevoit a dăruî în favoarea „Mesei studenților” de la gimnaziul nostru rom. gr. or. din *Brad*, suma de 10 cor. — Primescă juna păreche, pe lângă mulțămită, cele mai sincere felicitări. — *Brad*, în 4 August 1903. Direcțiunea gimnaziului.

Răsplată faptei. Anul trecut țărani *Ördög Toth Pál*, *Tilalmas Vonnák Mátyás* și *Kármán Mátyás* din *Nagy-Káta*, cu scop de jaf s'au furișat pe timp de noapte în locuința comerciantului de acolo *Leopold Lövinger* și într' crămi oribile au ucis pe soția lui *Lövinger*, care era în stare binecuvântată. Ceilalți căsăni au scăpat cu răniri numai, sosindu-le în ajutoriu vecinii. Tribunalul din *Budapesta* a osândit pe *Ördög Toth Pál* și pe *Kármán Mátyás* la morțe, ear' pe *Vonnák Mátyás* la 8 ani de temniță. Sentința a ajuns până la Maiestatea Sa (prin cerere de grațiere). Maiestatea Sa însă a lăsat curs liber justiției. Într'aceia *Ördög Toth Pál* a murit în temniță, rămânând a se escuta sentința de morțe numai asupra lui *Kármán Mátyás*. Vineri dimineața ucigașul și-a luat răsplată pământescă pentru fapta-i criminală.

Petrecere în Daneș. Tinerimea studiosă din *Daneș* invită la producțiunea teatrală-declamatorie ce o va aranja *Duminecă*, în 9 August st. n. în sala casei comunale din loc. Începutul precis la 8 ore seara. Pentru beuturi se vor face dispoziții. De viptuale se îngrijește fie-cine. Contribuiriile se vor cuita cu mulțămită pe cale ziaristică.

Știri mărunte. Sămbătă noaptea s'au deslăcut două vagoane de la un tren de povară ce înainta pe linia dintr' *Neusandez* și *Marczukowice* (Galiția) și s'au precipitat în calea trenului de persoane ce ținea spre *Cracovia*. Două vagoane ale celui din urmă s'au sfărmat, rânind de morțe pe trei călători și un călăuz, ear' pe alți 13 înși rânindu-i mai puțin periculos. — În *New-York*, pentru a deschide loc de ajuns unei gări de cale ferată, s'a hotărât a demola nu mai puțin de cât 400 de edificii, a căror valoare e 20 milioane de corone și în cari aveau locuință 11.200 de oameni. — În comuna *Düghe* (comitatul *Szabolcs*) o furtună uriașă, împreunată cu grindină cât oule de porumb, a nămicat într'egă recolta cât mai era la câmp, ear' în sat a prăvălit turnul bisericii și coperișele de pe v'ro cincizeci de case. — Culegătorii-tipografi din *Arad* s'au pus în grevă, pretinând îmbunătățirea

Cărți și reviste.

„*Candela*”, revistă bisericească literară redactată în *Cernăuți*, fascicolul 7 (pe luna Iulie) a spărut cu următorul sumariu: Dogma soteriologică, după doctrina bisericii ortodoxe, de prof. Dr. *Stefan Saghin*, „*Cartea Iov*”, tradusă și explicată după textul masoretic, de Dr. *Octavian Isopescu*; 26 pagini text rusec, apoi comunicări și explicări de diferite casuri pastorale.

„*Candela*” apare în fascicoli lunari și costă 8 corone pe an. Redactori: profesorul Dr. *Emilian Voitschi* și consilierul consistorial *Alexandru Manastyrski*. Red. și administrația: în residența arhiepiscopescă.

Din public.*)

Dare de sémă și mulțămită publică.

La petrecerea de vară aranjată în *Bontida* la 13/26 Iulie a. c. de intelighința română din loc și jur cu concursul tinerimii studioase, pentru ajutorarea mai multor familii din *Bontida* păgubite prin foc, au binevoit a suprasolvi: *Mihail Nemes*, preot în *Ujfalău*, 6 cor.; *Vasile Onosi*, arândător de mori în *Bontida*, 5 cor.; *Ioan Boroș*, notariu în *Jucuri*, 4 cor.; *Gruner Károly*, arândător în *Bontida*, 3 cor.; *Gavriil Hango*, preot în *Gherla*, *Ioan Pop*, preot în *Jucul-inf.* și *Nicolae Oltean*, morarin în *Someșfalău*, câte 2 cor.; *Neufeld Jakob*, comerciant în *Bontida*, *Ioan Hopârtean*, preot în *Gădălini*, vęd. *Ana Mancu*, econ. în *Bontida*, *Nicolae Pop*, preot în *Băbușiu*, *Preffort József*, apotecariu în *Bontida*, *Vajna István*, administrator de domenii în *Bontida* și *Nagy Sándor*, span în *Bontida*, câte 1 cor. și *Gavriil Garda*, învățătoriu în *Bontida*, 20 bani. Suma 31 cor. 20 bani. Din taxele de intrare de persoană a 2 cor. au intrat 40 cor., ear' din cele de familie a 4 cor. au intrat 108 cor. — Suma totală: 179 cor. 20 bani. După detragerea speselor în suma de 89 cor. 20 bani, a rămas venit curat 90 cor. Făcând această dare de sémă, aducem cele mai ferbinți mulțămite tuturor binefăcătorilor respectivilor nenorociți și în special părintelui *Augustin Cupșa* din loc pentru punerea gratuită la dispozițiune a localităților sale proprii în scopul petrecerii.

Bontida, 14/27 Iulie 1903.

Comitetul aranjator:

Augustin Cupșa și *Gavriil Hango* presidenți. *Ioan Pop* și *Vasile Hopârtean* secretari. *Vas. Onosi* casariu. *Gavriil Garda* controlor.

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea aranjării producțiunei teatrale-declamatorii împreună cu petrecere în favorul bibliotecii școlare gr. or. din *Cetea*, întemplantă la 1 Februarie a. c., s'au făcut următoarele suprasolviri: *Alxandru Krafft*, din *Teiug*, 1 cor.; *Dumitru Anca*, preot *Tecsești*, 1 cor.; *Kovács Miklós*, *Teiug*, 1 cor.; *Amos Frâncu*, preot, *Benic*, 1 cor.; *Sofron Stan*, *Stremți*, 1 cor.; *Vasile Macsa*, preot, *Gârbova*, 1 cor.; *Ioan Neagoe*, preot, *Geomal*, 1 cor.; *Nic. Dăramus*, notariu, *Orăștióra*, 1 cor.; *George Albu*, preot, *Geogi*, 1 cor.; *Candiu Suciu*, preot, *Măgina*, 1 cor.; *Irimie Iliescu*, preot, *Stremți*, 1 cor.; *Nic. Meteszan*, *Alba-Iulia*, 40 bani; *Vasile Tecsa*, preot, 1 cor.; *I. Frâncu*, preot, *Cetea*, 1 cor.; *Ioan Bota*, inv., *Cetea*, 1 cor.; *Ioan Sava*, *Cetea*, 2 cor.; *Simion Todericiu*, 1 cor.; *Aleman Costea*, 40 bani; *Paraschiva Raica*, 40 bani; *George Vlad*, 20 bani; *Ioan Chitulea*, 60 bani; *Chiplean Dăramus*, 60 bani; *Nicolae Vârzar*, 60 bani; *Amos Năcoră*, 1 cor. 60 bani; *Gavriil Oțoiu I. M.*, 20 bani; *Saveta Oțoiu I. Ioan*, 60 bani; *Ioan Dăramus*, 1 cor. 60 bani; *Ioan Dăramus I. Georg*, 60 bani; *Alexe Oțoiu*, 1 cor. 60 bani; *Vasile Halalaiu*, 1 cor. 60 bani; *Laurian Frâncu*, 60 bani; *Gregorie Chitulea*, 40 bani; *Florian Oțoiu*, 60 bani; *Alexandru Dăramus*, 60 bani; *Ioan Daisa I. M.*, 36 bani; *Gregore Oțoiu I. Ioan*, 60 bani; *Dumitru Daisa*, 60 bani; *Nachifor Oțoiu*, 60 bani; *Vasile Muntean*, 1 cor.; *Nicolae Halalaiu I. G.* 10 bani, toți din *Cetea*.

Primescă binevoitorii suprasolvitori mulțămitele noastre și pe acesta cale.

Cetea, la 24 Iulie.

În numele comitetului aranjator:

Alexandru Frâncu
învățătoriu.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această Redacția nu primește răspunderea.

[180] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **paroch** în parochia a II-a de clasa a III-a din **Tălmăcel** cu filia **Tălmăciu**, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în tabela B pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Cei ce doresc a reflecta la acest post vor avea a se așterne suplicile concursuale instruite conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul deschis. Pentru ca să și documenteze dexteritatea în cântări și tipic, și a se recomanda poporului prin o vorbire din textul evangheliei, se se prezintă în vre-o Duminecă sau sâmbătă în biserică înainte de ziua alegerii.

Din ședința comitetului parochial ținută la 20 Iulie 1903.

Tălmăcel, în 20 Iulie, 1903.

Dimitrie Săcăria paroch și president.
Nicolae Săcăria not. ad hoc.

Nr. 793.

In conțelegere cu oficiul protopresbiterial tractual.

Sibiu, 22 Iulie 1903.

In absența protopresbiterului:

Mateiu Voileanu
ases. cons.

Nr. 757 1903

[178] 1—3

Concurs

Pentru întregirea vacantei parochii **Spalnaca**, în protopresbiteratul **Târnava**, prin acesta se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții și pot lua informațiuni de la oficiul protopresbiterial subsemnat.

Cererile de concurs au să se așternă instruite conform normelor în vigoare până la termenul indicat subsemnatului oficiu protopresbiterial (u. p. Kükülvár), având petenții a se prezenta poporului în biserică pentru a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 14 Iulie 1903.

In conțelegere cu comitetul parochial respectiv — oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului **Târnava**.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

[179] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza deciziei Venerabilului Consistoriu arhidieceșan dto 3/16 Maiu a. c. nr. 4489 Ep. și a deciziei oficiului protopresbiterial dto 3 Iunie a. c. nr. 4781/1903 prin această se publică licitațiune minuendă publică pe ziua de 3/16 August a. c. pentru **zidirea casei parochiale** române gr. or. din comuna **Turnișor**, cu prețul strigării de 5600 cor., care se va ține în localul școlii din loc.

Condițiunile de licitare și planul cu preliminarul de spese se pot vedea în fie-care zi în localul școlii numite.

Turnișor, în 22 Iulie (4 August) 1903.

Comitetul parochial gr. or.

Nr. 802/1903

[147] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** în comunele mai jos specificate din protopresbiteratul **Agnita**, se publică prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Bârghiș**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. **Proștea**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Ighișdorf**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

4. **Ghijasa-inferioară**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

5. **Ruja**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

6. **Șulumberg**, salariu 600 cor., cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sunt îndatorați a conduce o strănă în biserică în toate Duminecele și sâmbătele și cântările liturgice cu elevii, cum și a instrui pe adulți în economie și a se prezenta în vre-o Duminecă sau sâmbătă în biserică spre a se arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, ear' suplicile de concurs instruite conform prescripțiilor legii a le așterne în termenul sus zis oficiului protopresbiterial subsemnat.

Nocrichiu (Ujegyház), în 2/15 Iulie 1903.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului **Agnita** în conțelegere cu comitetele parochiale concernente.

Nicolae Moldovan
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

6152/903. IV. sz.

[181] 1—1

Árverési hirdetés.

Szebenvármegye hivatali helyiségeinek fűtésére 1903/904 évre szükségeltető 200 (kettőszáz) köbméter usztatlan kemény tűzifa szállításának biztosítása céljából 1903 évi augusztus hó 21. napján pénteken délelőtt 11 órakor versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok és feltételek a vármegyei hivatalos lap 6-ik számában közzétett hirdetésben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1903. évi augusztus hó 4-én.

Reissenberger
alispán.

Nr. 32 pp.

[145] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învățătoriu** de la școala rom. gr. or. din parochia **Mureș-Săniacob**, tractul protopresbiterial **Turda**, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele: 600 cor. salariu, și anume: 200 cor. din repartitie, 150 cor. din folosirea alor 5 jug. pământ de clasa primă, 20 cor. din venitele cantonale și 230 cor. din ajutoriul ce se speră de la stat; cuartir în edificiul școlii și grădină.

Învățătoriu va prevedea și cantonatul. Reflectanții se și așternă petițiunile instruite în regulă la oficiul protopresbiterial concernent și se se prezenteze în comună spre a și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Mureș-Săniacob, din ședința comitetului parochial, ținută la 29 Iunie 1903.

Vasile Orășan
paroch, presid.

Ioan Gitz
notariu.

Nr. 656 pp.

Vidi!

Jovian Mureșan
protopresbiter.

[155] 3—3

Concurs.

La școlile centrale române gr. or. din Brașov sunt de ocupat următoarele posturi vacante:

a) *La școala reală și comercială.*

1. Un post de **profesor suplent** pentru **Matematică** și alt studiu exact.

b) *La școlile primare.*

2. Două posturi de **învățători**.

3. Un post de **învățătorie** pentru lucrul de mână la fețe.

Termenul de concurs pentru aceste posturi este 30 Iulie v. a. c.

Toți concurenții vor adresa concursurile lor subsemnatei Eforii școlare însoțite de următoarele documente, prin cari vor dovedi:

a) că sunt Români de religiea gr. or.;

b) că au purtare bună atât în privința moralității, cât și în relațiunile lor civile;

c) că sunt de constituție fizică firmă și deplin sănătoși;

d) revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiilor bisericești și școlare, precum și regulamentelor, ce sunt și vor fi în vigoare;

e) concurenții de sub a) vor documenta calificațiunea profesională completă conform art. de lege XXX din 1883, sau întru cât n'ar avea-o să aibă cel puțin examen fundamental din specialitatea lor;

f) concurenții de sub b) 2 vor documenta, că au depus examen de calificațiune în învățătorie sau calcul bun, că cunosc limba magiară și germană după recerintă și că posed cunoștințe teoretice și practice din desenul linear, din gimnastică și din grădinarit;

g) concurențele de sub 3 vor documenta, că cunosc lucrul de mână femeesc de tot soiul și au calificațiune științifică și practică conform prescripțiilor legale.

Beneficiile împreună cu aceste posturi sunt:

1. Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului provisoriu (prevădut în § 30 al legii de instrucțiune din 1883) salariu anual de cor. 1800; ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de cor. 2400, cinci cuincuenii de câte 200 cor., bani de cuartir cor. 400 anual și drept de pensiu conform statutelor în vigoare la școlile noastre; pentru timpul de serviciu ca profesor suplinitor cor. 1600 anual fără alte emolumente.

2. Pentru învățătoriu suplent salariu anual de cor. 800; pentru cel provisoriu cor. 1000 anual; ear' începând de la ocuparea definitivă a postului, salariu de cor. 1200 anual, cinci cuincuenii la cor. 120 și bani de cuartir cor. 240 anual.

3. Pentru instructora provisorie de lucru de mână salariu anual de cor. 800 fără alte emolumente.

Brașov, în 9/22 Iulie 1903.

Eforia școlilor centrale române ortod. res.

Brașov:

Vasile Voinea, pres. **Arsenie Vlaicu**, secr.

Concurs

Pentru ocuparea postului vacant de **învățătoriu** din comuna **Ghimbav**, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt:

a) salariu anual 600 cor.;

b) 60 corone pentru instruirea școlarilor în cântări, formând cor cel puțin în două voci;

c) trei (3) jughere catastrale pământ în folosință pe fie-care an socotit în dreptul de cuincuenal;

Alesul va avea să conducă școlarii Dumineca și sâmbătele la biserică și să cânte cu ei.

Învățătorii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni și la cuincuenale, după anii serviți în alte comune, au a și espune acele pretensiuni în petiție, pentru-ca comuna să se știe orienta la alegere.

Cererile de concurs sunt a se așterne în termenul fixat la oficiul protopresbiterial al Branului, în Zernești.

Oficiul protopresbiterial Bran în conțelegere cu comitetul parochial.

[153] 2—3

Ioan Dan
adm. protopresb.

Nr. 84 1903.

[174] 3—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Preaven. Consistoriu arhid. la 8 Iulie v. a. c. nr. 6943 Bis., **renovarea turnului bisericii gr. or. din Hondol**, se da în întreprindere prin licitațiune publică minuendă la 27 Iulie v. (9 August n.) a. c. la 3 ore d. a. în localul școlii.

Prețul strigării este cor. 1613 02.

Licitanții au a depune vadiu de 10%.

Comitetul parochial își rezervă dreptul a da în întreprindere renovarea aceluia dintră licitanți, pe care l' va afla mai de încredere.

Planul și preliminarul cum și condițiile de licitare, se pot vedea ori și când la oficiul parochial gr. or. din Hondol.

Hondol, 14/27 Iulie 1903.

Comitetul parochial:

Vasile Pipoș
president.

Sabin I. Piso
epitrop.

Nr. 185 1903.

[163] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor vacante de **învățători** ale comunelor bisericești mai jos înșirate, din protopresbiteratul **Câmpeni**, se publică concurs cu termenul 1/14 August a. c.

1. **Gârda-de-jos**, 2. **Lazești**, 3. **Négra-de-jos**, 4. **Poiana cu Valea-verde**, 5. **Ponorel**, 6. **Sohodol cu Peleş**, 7. **Vidra-medie** (2 posturi), cu salarii de câte 600 cor. din repartitie și locuințe cu grădină.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să trimită rugărilor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare până la termenul pus la subscrisul oficiu.

Oficiul protopresbiterial gr. or. **Câmpeni**. **Câmpeni**, 8/21 Iulie 1903.

Romul Furdul
protopresbiter.

Nr. 446—1903.

[139] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Mediaș**, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Agârbiciu**, cu salariu de 600 cor., și anume: 300 cor. din repartitie, ear' pentru restul de 300 cor. s'a cerut întregire de la stat; cuartir în edificiul școlii.

2. **Bertan**, cu salariu de 600 cor. solviți în rate lunare anticipative din cassa comună în sumă de 300 cor., din cassa bisericești în sumă de 100 cor.; ear' restul de 200 cor. din repartitie; cuartir în edificiul școlii și lemne de foc.

3. **Blășel**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir în edificiul școlii și lemne de foc.

4. **Dărlös**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir în edificiul școlii, folosința grădinei și lemne de foc.

5. **Ernea-săsăscă**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir în edificiul școlii și lemnele de foc.

6. **Șaroș**, cu salariu de 600 cor. solviți în suma de 518 cor. din repartitie, ear' restul de 82 cor. din cassa comună, cuartir în edificiul școlii și lemne de foc.

Concurenții au să și așternă cererile instruite conform normelor din vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul indicat, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sâmbătă în biserică, spre a și arăta dexteritatea în cântări, și cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni și la cuincuenale după anii serviți în alte comune, au să și expună acele pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru-ca comunele să se știe orienta la alegere.

Mediaș, 1 Iulie 1903.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. **Mediaș** în conțelegere cu comitetele parochiale.

Romul Mircea
protopop.

Nr. 342 1903

[149] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** de la școlile mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. român **Zarand**, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Hertegani**, salariu anual 600 cor., 3 stângini de lemne, din cari se încălzește și școala, cuartir liber în localul școlii și grădină de legumi.

Alesul va fi obligat a instrui elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei în școala bisericească; a ține școala de repetițiune cu elevii de 12—15 ani.

Preferiți vor fi, cari vor fi în stare a forma cor bisericesc. Aspiranții vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sâmbătă în biserică, spre a și arăta dexteritatea în cant și tipic bisericesc.

2. **Șesuri**, salariu anual 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Valea-Brad**, salariu anual 600 cor., cuartir și lemne.

4. **Ribicióra-de-jos și de-sus**, salariu anual 600 cor., cuartir și lemne.

5. **Luncoil-de-jos**, salariu anual 600 cor., cuartir și lemne.

6. **Buceș**, salariu anual 500 cor. din repartitie și 100 cor. venit de la biserici, de la înmormântări, boboteză ș. a. Cuartir liber și lemnele trebuincioase de încălțit.

Aspiranții la aceste posturi, au să și așternă cererile lor instruite conform normelor din vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul sus indicat, și cari pe lângă salariul din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenale, după anii de serviciu în alte comune, au a și espune aceste pretensiuni, pentru-ca comunele să se pōtă orienta la alegere.

Oficiul protopresbiterial gr. or. român **Zarand**.

Brad, în 5 Iulie 1903.

In absența protopresb. **Vasile Damian**:

Georgiu Păreș
adm. prot.

Nr. 541 1903.

[164] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** de la școlile noastre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. **Avrig** se scrie prin această concurs cu termenul de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Arpașul-inferior**, postul de al doilea învățătoriu, cu salariul anual de 600 cor. și 40 eventual 80 cor. pentru cuartir și grădină.

2. **Porumbacul-inferior**, postul de al doilea învățătoriu cu salariul anual de 600 cor. cuartir natural.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să și subșternă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiterial gr. or. **Avrig** (posta **Avrig**, **Felek**, **Szebenvármegye**) până la termenul susindicat cu observarea, că reflectanții să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sâmbătă la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, având cei aleși a instrui copiii de școală în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la școala liturgie Dumineca și sâmbătele.

Avrig, 9 Iulie 1903.

Oficiul protopresbiterial gr. or. **Avrig**.

Ioan Cădea
protopresb.

P. T.

Am onore a anunța, că

Magazinul de încălțăminte

aflător în **Sibiu**, strada **Cisnădiei 11** (Hotelul **Neurhrer**, în drapta de la intrare) sub firma **M. Bachholzky's Nachfolger Weiss & Schlesinger**, prin cumpărare a trecut în proprietatea mea și că îl voi conduce mai departe sub firma improprietară la tribunalul comercial:

Victor Dressnandt.

Totodată îmi permit a face cunoscut, că mi-am prevădut magazinul meu cu **marfa nouă în ghețe pentru domni, dame și copii**, de tot soiul, și că în urma unei cumpărări favorabile cu **bani gata**, mă aflu în poziție de a mă pute pune la culmea ori-cărei concurențe.

Cu rugarea respectuoasă de a acorda înțepri derii mele deplină încredere, mă recomand,

cu distincă stimă

141 [4—5]

Victor Dressnandt.